

Κριτικά σημειώματα

Νικόλ Δ ΕΝΙΟΖΟΣ: *Μεταφορικές λειτουργίες και δυναμική παραμεθορίων περιοχών: ο ρόλος του λιμένα της Ηγουμενίτσας στη δυναμική της Ηπείρου και του νομού Θεσπρωτίας. Διδακτορική διατριβή υποβληθείσα στο Τμήμα Γεωγραφίας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Μυτιλήνη, Ιούνιος 2003.*

Του Καθηγητού Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

Η διατριβή¹ αποσκοπεί στην ανάλυση του ζητήματος που σχετίζεται με τις μεταφορικές λειτουργίες και τη δυναμική των παραμεθορίων περιοχών, επικεντρώνοντας παράλληλα την προσέγγιση στο φάσμα των λειτουργιών του λιμένα της Ηγουμενίτσας και της σημασίας τους για το περιφερειακό, νομαρχιακό εισόδημα καθώς και για την περιφερειακή απασχόληση και την απασχόληση σε επίπεδο Νομού. Ειδικότερα μέσα από μια ολιστική προσέγγιση επιχειρείται η τεκμηρίωση της σημασίας της λειτουργίας της μεταφορικής υποδομής -λιμένας Ηγουμενίτσας- ως παράγοντας που επηρεάζει σημαντικά τη δυναμική της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης. Λαμβάνονται υπόψη σ' αυτήν την προσέγγιση οι τρέχουσες εξελίξεις αναφορικά με την Κοινή Πολιτική των Μεταφορών (ένταξη των λιμένων στα Διευρωπαϊκά Δίκτυα), Ναυτιλία Μικρών Αποστάσεων, αλλαγή θεσμικού πλαισίου οργάνωσης και διοίκησης λιμένων τόσο σε εθνικό επίπεδο, όσο και σε σχέση με αυτό που κυοφορείται στα πλαίσια της Ε.Ε., αγορά της Αδριατικής και γεωπολιτικές εξελίξεις στα Βαλκάνια. Επιπλέον η ανάλυση δίνει το έναυσμα για την διατύπωση πρότασης σχετικά με την βελτίωση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του συγκεκριμένου λιμένα, διάστασης που επηρεάζει τόσο την ανταγωνιστικότητά της στο χώρο, όσο και την ανταγωνιστικότητα του ιδίου του χώρου της.

Η διδακτορική διατριβή επιμερίζεται σε τρία μέρη ανάλογα με τις θεματικές ενότητες που αναλύονται και παρουσιάζονται. Στο Πρώτο Μέρος παρουσιάζεται το αντικείμενο και η προβληματική της έρευνας και γίνεται μια προσέγγιση σχηματοποίησης του γενικού υπόβαθρου αυτής, με σκοπό κυρίως την ανάδειξη ενός λειτουργικού πλαισίου (με συνιστώσες τις προβληματικές παραμεθόριες περιοχές, και τις μεταφορές), που επηρεάζεται από την πορεία προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Το Δεύτερο Μέρος αναφέρεται αφ' ενός μεν στην έννοια και το περιεχόμενο των παραμεθορίων περιοχών και αφ' ετέρου στην υφιστάμενη σχέση μεταφορικών υποδομών και χωρικής αναπτυξιακής δυναμικής. Ειδικότερα παρουσιάζονται και αναλύονται ζητήματα που αφορούν στις εννοιολογικές προσεγγίσεις των παραμεθορίων περιοχών, στις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά αυτών, καθώς και στις θεωρητικές προσεγγίσεις που σχετίζονται με την ύπαρξη αναπτυξιακών προβλημάτων στις παραμεθόριες περιοχές. Επίσης, προβάλλεται η αναγκαιότητα για μια νέα θεωρητική υπόθεση που εστιάζεται στην έννοια «του συνόρου ως περιοχής επαφής». Επίσης, αναλύονται και διερευνώνται όλες οι συνιστώσες που συσχετίζουν την χωρική αναπτυξιακή δυναμική, τη λειτουργία καθώς και τη δημιουργία μεταφορικών υποδομών, όπως επίσης αξιολογούνται οι επιστημονικές προσεγγίσεις σχετικά με το συγκεκριμένο θέμα. Τέλος, διατυπώνεται μια γεωχωροταξιακή θέση σε σχέση με τη

1. **Επιταμελής Επιτροπή:** Καθηγητής Ηλ. ΚΟΥΡΛΙΟΥΡΟΣ (Επιβλ.), Αν. Καθηγητής Εμμ. ΜΑΡΜΑΡΑΣ, Λέκτ. Ε. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ, Καθηγητής Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, Καθηγητής Θ. ΠΑΚΟΣ, Καθηγητής Α. ΠΑΠΑΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, Καθηγήτρια Λιλ. ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ.

διαδικασία χωρικής αναδιοργάνωσης των παραμεθορίων περιοχών και τη βελτίωση των μεταφορικών συστημάτων.

Στο Τρίτο Μέρος αναλύονται και παρουσιάζονται όλες εκείνες οι διαστάσεις που διαμορφώνουν το πλαίσιο συσχετισμού των μεταφορών με την δυναμική της εξεταζόμενης χωρικής ενότητας, γεγονός που στο τέλος οδηγεί στη διατύπωση συγκεκριμένης πρότασης για την υιοθέτηση της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας από το φορέα διαχείρισης του λιμένα της Ηγουμενίτσας. Επίσης, διατυπώνονται τα τελικά συμπεράσματα. Συγκεκριμένα εξετάζεται η αιτιώδης σχέση μεταξύ μεταφορών και της χωρικής δυναμικής της Ηπείρου. Στο ίδιο Κεφάλαιο εκτός από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης τόσο όσον αφορά στη φυσιογνωμία της περιφέρειας και του Νομού, όσο και στις μεταφορικές υποδομές, επιχειρείται και μια ανάλυση της κατάστασης που επικρατεί στην ευρύτερη περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης από πλευράς επενδύσεων σε μεταφορικές υποδομές. Επιπλέον εκτιμάται εμπειρικά η επίπτωση των επενδύσεων σε έργα μεταφο-

ρών στην Ήπειρο, στην χωρική δυναμική της. Ακόμη εξετάζονται οι επιπτώσεις των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων μέσα από τη χρηματοδότηση των επενδύσεων σε έργα μεταφορών στην Ήπειρο. Αντικείμενο ξεχωριστού κεφαλαίου αποτελεί η διερεύνηση της λειτουργίας του λιμένα-πόλης της Ηγουμενίτσας στο χώρο, η οποία κυρίως γίνεται από την εκτίμηση του Συστήματος λειτουργίας αυτού καθώς και από την σύνθεση των τριών συστημάτων (χωρικού, οικολογικού και οικονομικού). Το επόμενο Κεφάλαιο διαπραγματεύεται τους προσδιοριστικούς παράγοντες που διαμόρφωσαν και πρόκειται να διαμορφώσουν το πλαίσιο λειτουργίας του λιμένα της Ηγουμενίτσας. Οι παράγοντες αυτοί αναφέρονται στο διοικητικό και οργανωτικό πλαίσιο του λιμένα καθώς και στις ενδογενείς εξελίξεις της αγοράς στη θαλάσσια σύνδεση Ελλάδας-Ιταλίας. Στην συνέχεια η ανάλυση εστιάζεται στη διερεύνηση της αιτιώδους σχέσης μεταξύ της ζήτησης των υπηρεσιών λιμένα και του εισοδήματος και απασχόλησης τόσο σε επίπεδο περιφέρειας, όσο και σε επίπεδο Νομού. Μια αιτιώδης σχέση που αποδεικνύεται μέσα από την εκτίμηση διαφόρων υποδειγμάτων και αναδεικνύεται έτσι η σημαντικότητα της λειτουργίας της συγκεκριμένης μεταφορικής υποδομής στην παραμεθόρια περιοχή. Με βάση τα αποτελέσματα αυτών των εκτιμήσεων προκύπτει η θεωρία του «διαμαντιού του Porter» και ειδικότερα η εφαρμογή του στο λιμενικό τομέα, προκειμένου να διατυπωθεί η πρόταση για την υιοθέτηση της Διοίκησης Ολικής Ποιότητας από τους φορείς διοίκησης και διαχείρισης του Οργανισμού Λιμένα Ηγουμενίτσας.

Η εργασία ιδιαιτέρως σημαντική και πρωτότυπη, ολοκληρώνεται με τη διατύπωση των συμπερασμάτων και των διαπιστώσεων από τη μελέτη των αρχών λειτουργίας, της οικονομικής σημασίας και των επιπτώσεων των μεταφορικών λειτουργιών στις παραμεθόριες περιοχές και ειδικότερα του λιμένα της Ηγουμενίτσας στην περιφέρεια της Ηπείρου και στο Νομό Θεσπρωτίας.

**Κωνσταντίνος ΓΕ.
ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ**

Καθηγητής Παντείου Πανεπιστ. Κοιν.
Πολιτ. Επιστ., Πανεπιστ. Αθηνών (Επισκ.),
Ex Ch.L.U.L. Bruxelles, Ex Int. I.I.A.P. Paris

**ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ
ΚΙΝΗΤΡΑ
ΣΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ**

Αθήναι, 1993